

Druge knjižnice: Knjižnica gimnazije Ravne na Koroškem. — Ljudska knjižnica Žerjav. — Ljudska knjižnica DPD Svobode Prevalje. — Ljudska knjižnica Ravne na Koroškem. — Knjižnica osnovne šole Črna na Koroškem. — Knjižnica osnovne šole Mežica. —

Knjižnica osnovne šole Prevalje. — Knjižnica osnovne šole »Prežihovega Voranca«, Ravne na Koroškem. Knjižnica osnovne šole Ravne na Koroškem. — Šolska knjižnica osnovne šole v Hajdini.

Skupno je bilo do 31. XII. 1963 registriranih 46 knjižnic.

ZBIRANJE GRADIVA O STANJU KNJIZNIC V SLOVENIJI

V teku so prizadevanja, da bi kulturnoprosvetni zbor Skupščine SR Slovenije v jeseni 1964 obravnaval problematiko knjižničarstva v Sloveniji. V želji, da bi bil zbor kar najbolje obveščen o položaju našega knjižničarstva, bo pri pripravljanju gradiva sodelovala tudi republiška matična služba. Na posvetu instruktorjev je bilo sklenjeno, naj bi matična služba zbrala vse potrebne podatke in jih statistično uredila, zakaj statistični zavod zbira podatke o knjižnicah le vsaka tri leta. Zato prosimo vse knjižnice za kopijo vseh statistič-

nih podatkov (izposoja knjig, število bravcev, nakup literature, zaključni finančni račun, investicije, kadri itd.), ki jih zbirajo za ustanovitelja oziroma za potrebe knjižnice. Statistično urejeni bodo ti podatki neprecenljive vrednosti za pripravo gradiva kulturnoprosvetnemu zboru in sploh za vse naše nadaljnje delo. Posebnih obrazcev v ta namen ne bo, zakaj vse knjižnice, ki poslujejo kot ustanove, imajo vsaj v osnovi enake kriterije za zbiranje podatkov in zato bo popolnoma zadostovala le kopija običajnih statistik in poročil.

ZBOROVANJE SLOVENSКИH KNJIZNICARJEV V MARIBORU

Vsakoletno zborovanje slovenskih knjižničarjev, združeno z rednim občnim zborom Društva bibliotekarjev Slovenije, je bilo l. 1963 od 11. do 13. oktobra v Mariboru. Na zborovanju se je zbralo okrog 120 knjižničarjev.

Po referatih, ki so objavljeni v tej številki, in diskusiji je bil popoldne 12. oktobra redni občni zbor Društva bibliotekarjev Slovenije pod vodstvom dr. Mirka Rupla.

Društveni odbor je na občnem zboru podal naslednje poročilo:

V času med XIV. in XV. občnim zborom je društvo pri opravljanju svojih nalog opazilo, da so zdaj v že precej dolgi dobi njegovega ob-

stoja organizacijske oblike, s katerimi je skušalo reševati svoje probleme, že nekoliko zastarele in neskladne z razvojem družbe. Omejiti je treba, da je prav to razdobje potekalo v znamenju silno živahnega spreminjanja in prenavljanja družbenih institucij in s tem seveda tudi življenja samega. Pomislimo le na nekaj stvari: dobili smo novo ustavo, sprejet je bil zakon o knjižnicah, v knjižnicah smo uvedli samoupravljanje, prehajamo na sklepanje pogodb za delo, osebne dohodke si delimo sami. Nujno je bilo torej, da tudi društvo bibliotekarjev prevzame bolj ali manj le koordinacijsko vlogo med po-

družnicami, ki jim pač nujno raste pomen in odgovornost. Že na plenumu v Novi Gorici spomladi 1963 je društveni odbor obvestil člane plenuma, da je prepustil dotlej centralno pobiranje članarine podružnicam, ki si od pobrane članarine pridržijo določen del za svoje potrebe. Odbor se zaveda, da je to predvsem oblikovna sprememba dela, da pa so potrebne tudi vsebinske. Zato je opozoril člane plenuma, da so tudi društvene sekcije morda nekoliko okostenele, zastarele, da se pojavljajo problemi in naloge, ki jih ne more rešiti in obravnavati nobena teh sekcij sama zase, in je prav zato želel, naj bi člani društvenega plenuma o tem razmislili in predlagali nove oblike dela.

Zavedajoč se velikega pomena vzgoje kadrov si je društvo tudi v tem obdobju nenehno prizadevalo, da bi bila že končno ustanovljena knjižničarska šola. Ker so vse analize pokazale, da bi nam najbolj ustrežal pouk na univerzi, je društvo s pomočjo sekretariata za kulturo in prosveto SRS ponovilo svoj predlog univerzi, sestavilo načrt predavanj, predlagalo predavatelje, vendar pa kljub vsem prizadevanjem tega pouka še vedno ni. Pač pa je bila s prizadevanjem Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in finančno pomočjo republiškega sekretariata letos spet obnovljena občasna enoletna šola za knjižničarje, razširjena tokrat še na knjigotržce. Za izpopolnjevanje kadra je društvo organiziralo seminarje in razširjena posvetovanja, tako npr. enodnevno strokovno posvetovanje o uporabi mednarodne decimalne klasifikacije v organizaciji sekcije za znanstvene knjižnice v marcu 1962 ali posvetovanje v zvezi z oblikovanjem in delitvijo sredstev v knjižnicah, ki je bilo nekaj mesecev poprej.

Pri vseh svojih akcijah je društvo tesno sodelovalo z organi ljudske oblasti, predvsem seveda s sekretariatom za kulturo in prosveto, pri katerem je vedno našlo polno razumevanje in zelo izdatno pomoč. Le tako mu je bilo mogoče prirediti našeta posvetovanja in seminarje, šolo in tečaje, izdajanje revije Knjižnica in drugih publikacij, udeleževanje plenumov in posvetovanj Zveze itd. Brez pomoči sekretariata bi društvo ne moglo poslati svojih delegatov na kongres Zveze v Sarajevo niti organizirati zborovanja.

Seveda je imelo društvo vseskozi tesne stike z Zvezo društev bibliotekarjev Jugoslavije. V zvezni upravi so bili do kongresa v Sarajevu naslednji tovariši: dr. Mirko Rupel, Branko Berčič, Josip Rijavec, Avgust Vižintin in Leopold Šmalc. Letošnji kongres pa je sprejel nova pravila zveze z zmanjšanim številom članov zvezne uprave. V novo upravo je bil izvoljen tov. Avgust Vižintin, razen njega pa bo v upravi še vsakokratni predsednik društva. Kongresa se je udeležilo 15 delegatov našega društva, razen tega pa še izredno veliko opazovavcev, saj je bilo samo iz naše republike na kongresu okrog 100 knjižničarjev. Z referati so na kongresu sodelovali trije naši člani: Branko Berčič, Avgust Vižintin in dr. Stanko Kos. Razen tega je društvo pripravilo za kongres poročilo o svojem delu v zadnjih štirih letih, pripravilo gradivo za poročilo FIAB, tov. Gspan je sodeloval v komisiji za popis inkunabul, tov. Rijavec je bil član komisije za spremembo pravil Zveze itd.

Društvo je pazilo tudi na čim tesnejše stike z bratskimi društvi v vseh naših republikah. To sodelovanje se je izkazalo kot posebno plodno zlasti pri pripravljanju referatov za kongres v Sarajevu, ko smo posredovali podatke za našo

republiko skoraj vsem referentom. prav tako pa so se vsa društva prijazno odzvala prošnji naših referentov in jim nudila pomoč. Žal pa so zaradi pomanjkanja denarja ostali zelo redki osebni stiki med bibliotekarji naših republik. Tako smo se lahko udeležili občnih zborov bratskih društev le enkrat in sicer občnega zbora hrvaških tovarišev v aprilu letošnjega leta.

Kakor že omenjeno, smo posvetili veliko pozornost utrjevanju naše organizacije. Medtem ko smo imeli še pred letom dni 6 podružnic, 4 skupine in poverjenike v osmih krajih, smo na plenumu v Novi Gorici priporočili vsem skupinam in poverjenikom, naj skušajo čimprej organizirati lastne podružnice oziroma se jim priključiti. Zdaj ima društvo le še podružnice in sicer v Ljubljani, Celju, Mariboru, Ravnah, Kranju, Kopru, Novi Gorici, Novem mestu in Murski Soboti.

Morda lahko štejemo kot enega najlepših uspehov društva v zadnjem obdobju ureditev materialnega položaja članov. Društveni odbor si je močno prizadeval za rešitev tega problema in lahko trdimo, da ga danes skoraj ne poznamo več. Ni s tem rečeno, da je društvo črtalo to vprašanje s seznama svojih nalog, vsekakor pa drži, da v zadnjem letu ni prejelo nobene prošnje za pomoč ali pritožbe zaradi neprimerne nagajevanja kakkega svojega člana.

Nadaljnja važna naloga društva je založniška dejavnost. Težave so v glavnem enake: pomanjkanje sodelavcev. Uspelo nam je razširiti revijo tako, da vso naklado razpošljemo sproti in ne ostaja več v skladišču. To pa je le relativen uspeh. Naklada je namreč še vedno vse prenizka. Razširiti jo je treba med ljubitelje knjig, med člane knjižničnih odborov, naročijo naj si jo Svobode in prosvetna društva,

ljudske univerze, skratka vsi, ki se na kakršenkoli način srečujejo s težavami knjižnic in knjižničarjev. Glasilo pa bo samo pomagalo na ta način, da bi popestrilo svoje strani. Uredništvo se zaveda, da se vse premalo pozornosti posveča problemom ljudskega knjižničarja, toda če knjižničarji iz ljudskih knjižnic ne bodo pisali o njih, jih bodo seveda tudi zaman iskali v reviji. Prvi korak v tej smeri je bil sicer že storjen, ko je republiška matična knjižnica postala soizdajatelj glasila, poskrbeti pa bo treba, da se bo ta formalni ukrep pokazal tudi v vsebini. Razen revije ima društvo že ves čas v načrtu tudi izdajanje strokovnih priročnikov, vendar imamo doslej pokazati le *Gradivo* za proslave, ki je izšlo leta 1961, nova izdaja pravil za abecedni imenski katalog pa je še vedno v pripravi. Društvo je zaprosilo za denarno pomoč sklad za pospeševanje založništva v želji, da bi začelo izdajati serijo bibliografij, kakršne so v zadnjem času začele izhajati v Knjižnici. Že za tisk pripravljene ali vsaj v končni fazi obdelave so namreč naslednje bibliografije: prevodi Prešerna v češčino, prevodi Marxa in Engelsa v slovenščino ter bibliografska kazala za revije *Sodobnost*, *Književnost*, *Mladi Prekmurec*, *dunajski Zvon*, *Slovenka*, *Slovenski glasnik* in *Slovenski poročevalec 1941—1945*.

Upravni odbor je imel 5 sej, ki so potekale takole:

Na prvi seji je odbor obravnaval obračun za leto 1962 in izdelal predračun za leto 1963, poslušal resolucijo zborovanja v Kranju, ki jo je izdelala izvoljena komisija in sklenil organizirati ekskurzijo v Pariz ali Prago.

Na naslednji seji je odbor že obravnaval predvsem priprave na plenum v Novi Gorici, prav tako kakor na seji, ki je sledila čez te-

den dni, in je sklenil, da bo plenum v dneh 20. in 21. aprila, da bo plenum sklepal predvsem o referatih za zborovanje, o organizaciji zborovanja ter o referatih in udeležbi na kongresu v Sarajevu. Razen tega je plenum razpravljal o že omenjeni reorganizaciji in utrditvi podružnic našega društva.

4. seja upravnega odbora je bila posvečena kongresu v Sarajevu in sestavljanju načrta sedemletnega razvoja knjižnic. Govorilo se je o novi številki Knjižnice, o predmetniku za prvostopenjski pouk knjižničarstva na univerzi ter o odločni intervenciji za takojšnjo uvedbo tega pouka.

5. seja, ki so se je udeležili tudi tovariši iz Maribora, je bila posvečena pripravam na zborovanje. Razen tega je tedaj odbor tudi sklenil, da bo organiziral nekako tiskovno konferenco oziroma pogovor z novinarji o knjižničarskih problemih, to pa v zvezi s kongresom v Sarajevu in zborovanju v Mariboru. Za pogovor je bil dne 25. septembra.

V tem času je bil odbor obveščen o dveh vlogah oziroma pritožbah, in sicer o pritožbi Goriške knjižnice Izvršnemu svetu Ljudske skupščine zaradi prejemanja obveznih izvodov ter o vlogi koprške podružnice DBS svetu za prosveto občinskega ljudskega odbora v Ilirski Bistrici, ki je črtal ljudsko knjižnico iz spiska samostojnih zavodov ter jo spremenil v nekakšno sekcijo kulturnega centra, namesto da bi jo okrepil in ji dal pogoje, da postane matična knjižnica. Društvo je sicer obe vloge podprlo, vendar ni uspela ne ena ne druga.

Sekcija za znanstvene knjižnice si je poleg rednega sodelovanja v jugoslovanskem bibliotekarskem merilu, tj. z zvezno sekcijo za znanstvene knjižnice, v preteklem letu postavila dve osnovni nalogi: 1. do-

seči med našimi bibliotečnimi delavci bolj živo zanimanje za razvoj sodobne bibliotekarske vede v teoriji in praksi, in sicer v širokem mednarodnem in posebej še v našem domačem merilu, in 2. v tozadevno aktivnost vključiti čimveč naših mlajših bibliotečnih delavcev, ki naj bi bili v sedanjosti in bližnji bodočnosti nositelji naše bibliotekarske misli.

V ta namen je vodstvo sekcije preteklo zimo sklicalo širši sestanek v prvi vrsti mlajših pripadnikov naše stroke iz Ljubljane s posebnim namenom, da bi se ustvaril dober delovni kolektiv, ki bi se z energijo in večjim poletom lotil sistematskega teoretičnega dela v naši sredi. Sestanka se je udeležilo 18 naših članov, z redkimi izjemami izključno mlajših, ki danes predstavljajo že precej zanesljiv aktiv znanstvene sekcije. Za prvo nalogo je bilo določeno zasledovanje vseh domačih in tujih strokovnih revij in druge literature.

Razen navedenega je sekcija sodelovala pri raznih priložnostnih akcijah v okviru društva kakor tudi v okviru zveze oziroma zvezne sekcije. Tu je zlasti treba poudariti predavanje ameriškega bibliotekarja iz Bostona profesorja Kennetha Shafferja v januarju letošnjega leta, ki nas je informiral o sodobnem stanju knjižničarstva v ZDA.

Sekcija za ljudsko knjižničarstvo je štela v tem času 7 članov. Organizirala je 4 redne seje in 2 seji komisije za mladinsko knjižničarstvo.

Na sejah in s pomočjo drugih oblik dela je sekcija sodelovala pri vseh akcijah, ki so bile izvedene v tem času za razvoj ljudskega knjižničarstva in usmerjala knjižnice na modernejši sistem ureditve, pridobivanja strokovnega kadra, boljše opreme in drugo. Ker postaja prost pristop bravcev do knjig zelo aktu-

alen in v raznih središčih konkretna stvarnost, se je sekcija še posebej posvetila strokovnim problemom, ki se pojavljajo s tem v zvezi.

Sekcija je spremljala izvajanje zakona o knjižnicah in sodelovala pri raznih razgovorih o ustanovitvi in razvoju matične službe. V zadnjem času je sekcija sodelovala z Urbanističnim inštitutom Slovenije in Zvezo Svobod ter pomagala izdelati osnovne zahteve za ureditev prostorov ljudskih knjižnic v okviru priprav idejnih načrtov za družbene centre. Poleg tega se je sekcija angažirala, da bi dobili vsaj nekaj standardizirane opreme za ljudske knjižnice. Z nekaterimi arhitekti pripravlja sekcija prototipe za knjižne police, izposojevalne mize in drugo. Najprej se bodo ti elementi preizkusili v nekaterih knjižnicah, nato se bo poskušala doseči serijska proizvodnja.

Skupno z drugimi pripravlja sekcija načrte za poenotenje nekaterih knjižničarskih opravil. Predvsem bi želeli centralizirati katalogizacijo in klasifikacijo slovenskih tiskov, pripravljati priporočilne sezname, enotneje urejati statistiko, s čimer bi knjižničarje oprostili tehničnega dela, ki jih ovira pri osnovni nalogi: vzgoji bravcev in širjenju knjig.

Sekcija stalno spremlja tudi razvoj družbenega samoupravljanja in delitve dohodka. Zlasti se je ukvarjala z razčiščevanjem odnosov med knjižnicami in ustanovitelji.

Sekcija je zelo okrepila svoje sodelovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v republiškem, okrajnem in občinskem merilu. Vse te organizacije so se v zadnjem času mnogo bolj zanimale in angažirale pri skupnem reševanju problemov ljudskega knjižničarstva kot v preteklosti.

Bibliografska sekcija je imela dva sestanka, na katerih je obrav-

navala tekoča bibliografska vprašanja, zlasti v zvezi s V. kongresom zveze bibliotekarskih društev Jugoslavije in pa v zvezi s slovensko retrospektivno bibliografijo ter o njenem razmerju do splošno jugoslovanske retrospektivne bibliografije.

Več pozornosti so člani sekcije posvetili izdelavi raznih bibliografij in bibliografskih pregledov, sodelovali so pri izdajah raznih važnih splošnoslovenskih bibliografij itd.

Tov. Štefka Bulovec je po sklepu sekcije izdelala bibliografijo slovenskih bibliografij 1956—1960 za skupno jugoslovansko bibliografijo bibliografij in je bila ta dovršena v določenem roku. Poleg tega je tov. Bulovec sestavljala tekočo bibliografijo slovenskih knjig za leto 1962 in 1963, objavljeno v reviji *Knjiga*. V *Knjižnici* je objavila bibliografski pregled Leninovo delo v slovenskih prevodih, hkrati izdeluje Prešernovo bibliografijo. Sodelovala je tudi pri izdaji oziroma sestavi bibliografije člankov iz leta 1945—1950, ki je izšla letos.

Tov. Janez Logar je sodeloval z nekaterimi članki v *Knjižnici*, v reviji *Jezik in slovstvo* je v letu 1962/63 objavljaj bibliografijo slovenske literarne zgodovine in kritike za leto 1961 in 1962, v *Južnoslovenskem filologu* je objavil pregled slovenskih filoloških člankov, sodeloval je pri knjigi *Bibliografija člankov 1945—1950*.

Tov. Jože Munda je sodeloval pri Kazalu Ljubljanskega zvana 1881 do 1941, sestavil bibliografijo delavskega gibanja do leta 1918, bibliografijo Bratka Krefta, bibliografijo Toneta Seliškarja (v tisku) in je sodeloval s kritičnimi članki o bibliografskih edicijah v *Knjižnici*.

Tov. France Dobrovoljc je objavil članek *Literatura romina in limba slovena* v romunski reviji *Lumina*, Vršac 1962 (izšlo 1963), se-

stavil pregled knjižnih prevodov iz slovenske književnosti po osvoboditvi do danes ter pregled šafarian za Slovansko knjihovno v Pragi. Kot urednik slovenskega dela Bibliografskega leksikona jugoslovenskih pisca pri Srpski Matici v Novem Sadu je sodeloval tam tudi s članki in redakcijo člankov, ki so jih napisali drugi avtorji.

Tov. Ančka Posavec je sodelovala pri Bibliografiji člankov 1945 do 1950 skupaj s tov. Janezom Logarjem in Stefko Bulovec.

Tov. Marijan Brecelj pa je sestavil Bibliografijo NOB tiska na Goriskem ter bibliografijo Gradnikovih prevodov iz italijanščine z naslovom *Opere italiane tradotte da Alojz Gradnik* v knjigi Alojz Gradnik poeta fra due mondi.

Sekcija za strokovne knjižnice ugotavlja, da je stanje strokovnih knjižnic v Sloveniji več ali manj nezadovoljivo, ponekod celo pereče. Zato se je društvo že v preteklih letih precej bavilo s problematiko strokovnega knjižničarstva, v bodoče pa bo treba najti še več možnosti in poti za pomoč strokovnim knjižnicam na terenu, saj z vzpostavitvijo mreže matičnih knjižnic problem še ne bo v celoti rešen.

Člani strokovne sekcije društva so sodelovali pri vseh posvetovanjih, ki jih je organizirala Centralna tehniška knjižnica s sodelovanjem Zveze inženirjev in tehnikov, sekretariata za kulturo in prosveto ter okrajnih družbenih organizacij v osmih krajih v Sloveniji: Kranju, Mariboru, Celju, Kopru, Ljubljani, Murski Soboti, Novi Gorici in Novem mestu. Na teh posvetovanjih se je na podlagi poprej izvedene ankete ugotovilo dejansko stanje strokovnih knjižnic na terenu ter so se skušali zainteresirati odgovorni forumi za njihovo problematiko. Material s teh posvetovanj je bil delno že ob-

javljen v Knjižnici, zdaj pa bo izšla še brošura s kompletnim gradivom. Za to priliko so bila pripravljena tudi Navodila za poslovanje strokovnih knjižnic v dveh delih. To sta dva kratka priročnika o celotnem poslovanju v knjižnici od nabave preko katalogizacije in klasifikacije do uskladiščenja knjižničarskega gradiva.

V zadnjih dveh letih se je intenzivno delalo na slovenskem prevodu trojezične decimalne klasifikacije: *Dezimalklassifikation dreisprachige Kurzausgabe*. Delo so prevajali strokovnjaki za posamezne veje znanosti v sodelovanju z bibliotekarji. Zdaj je delo v celoti prevedeno, strokovno in jezikovno pregledano, v kratkem pa bo končan tudi register, tako da bo že letos pripravljeno za tisk. Upamo, da bo v prihodnjem letu tudi dotiskano. Vsi zainteresirani lahko delo naroče pri Centralni tehniški knjižnici v Ljubljani.

V teh letih so bili v strokovnem knjižničarstvu napravljeni začetni koraki: napravljen je bil pregled nad stanjem strokovnih knjižnic in vzpostavljen stik z njimi ter poskrbljeno za osnovna pomagala pri delu. Zdaj pa čaka društvo še nadaljnje intenzivno delo z izkoriščanjem vseh možnosti, ki jih dajeta zakon in že vzpostavljena mreža matičnih knjižnic.

Društvo je skušalo tudi navezovati in vzdrževati stike s sorodnimi mednarodnimi organizacijami in posamezniki. To sodelovanje se je predvsem koristno izrazilo v predavanjih tujih bibliotekarjev pri nas, tako je bilo npr. v januarju že omenjeno predavanje ameriškega bibliotekarja gospoda Shaffeja iz Bostona, nato pa je društvo sprejelo na kratek obisk gospoda Atkinsa iz Londona. S priporočili smo pomagali pri obisku v tujini dveh naših članov. Društvo je v dogo-

voru s Češkoslovaško za zamenjavo po enega bibliotekarja za 10 dni. Gost iz Češkoslovaške bi proučeval pri nas organizacijo bibliotekarstva, naš član pa pri njih organizacijo šolanja bibliotečnih kadrov. Kakor vse kaže, bo do te zamenjave prišlo v najkrajšem času. Društvo je poročalo o stanju in problemih šolanja bibliotečnih kadrov tov. Heleni Wieckowski iz Poljske, ki je sestavljaja tako poročilo za vso Vzhodno Evropo za ameriško revijo *American Library Trends*.

Nikakor pa ne bi mogli govoriti o delu našega društva in njegovih članov, ne da bi omenili težak udarec, ki je zadel naše bibliotekarstvo in naše biblioteke s katastrofo v Skopju. Naše društvo je skušalo takoj, ko je zvedelo za nesrečo, navezati stike z bratskim makedonskim društvom, mu izraziti svoje sočutje in mu nuditi pomoč. Naši člani so se odločili odstopiti del svojega zaslužka za prvo pomoč ponesrečenim Skopljancem, prav tako pa so se vsi odzvali vabilu za ljudsko posojilo. Društvo pa se je odločilo pridružiti skupni akciji vseh jugoslovanskih društev bibliotekarjev v okviru Zveze in nuditi organizirano pomoč pri obnavljanju bibliotek kakor tudi pri restavraciji in konservaciji poškodovanih fondov ter kompletiranju uničenih zbirk.

Po diskusiji o poročilu in poročilih podružnic so bile na vrsti volitve, pri katerih je bil izbran naslednji odbor: predsednik *Janez Logar*, člani *Branko Berčič*, *France Dobropoljc*, *Ančka Korže*, *Slavica Ludvik*, *Boža Pleničar*, *Branko Reisp*, *Miloš Rybář*, *Martina Šircelj*, *Maks Veselko* in *August Vižintin*.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni *France Pengal*, dr. *Mirko Rupel* in *Josip Rijavec*.

V častnem razsodišču pa so *Jaro Dolar*, *Kajetan Kavčič* in *Leopold Šmalc*.

Naslednjega dne so zborovavci odšli v Radgono, kjer so odkrili spominsko ploščo slovenskima bibliografoma Francu Simoniču in Janku Šlebingerju. Ob tej priložnosti sta *Janez Logar* in *Janko Glazer* prebrala naslednja govora:

Spoštovani zbor!

Prav je, da se je podružnica Društva bibliotekarjev v Mariboru odločila javno počastiti spomin dveh naših bibliotekarskih delavcev — Franca Simoniča in Janka Šlebingerja — in jima postaviti viden trajen spomenik na domu, kjer sta preživela več let in v katerem sta tudi umrla. S tem svojim pietetnim dejanjem je mariborska podružnica Društva bibliotekarjev ob razumevanju in podpori občinske ljudske skupščine v Gornji Radgoni prvič v slovenski zgodovini z javno manifestacijo počastila kulturnega delavca na področju, ki je bilo v preteklosti in je tudi še danes v širši javnosti malo znano in redkokdaj priznано. Oba današnja slavljenca sta bila namreč v prvi vrsti bibliotekarja in bibliografa. In bibliotekar in bibliograf po naravi svojega opravila ne sili sam v javnost, marveč bolj pomaga, da se drugi znanstveniki in strokovnjaki uspešno okoriščajo z zakladi človeškega znanja in to znanje razvijajo dalje. Bibliotekarsko-bibliografski poklic zahteva veliko mero nesebičnosti, predanosti iz ljubezni do knjig — pa tudi do človeka, ki mu je knjiga namenjena. Te lastnosti sta Franc Simonič in Janko Šlebinger imela v izobilju; zato sta pri nas na dotlej zanemarjenem področju, zlasti v bibliografiji, dosegla toliko pomembnih uspehov, da ju upravičeno ima-

mo za pionirja slovenske bibliografije.

Starejši od obeh — Franc Simonič — se je rodil 2. oktobra 1847 v Ivanjkovcih pri Ormožu v družini, ki je bila v rodu z velikim humanistom in mecenom Gregorjem Jožefom Plohlom. Njegova dijaška ustanova za sorodnike je pripomogla, da se je mladi Simonič lahko šolal. Po dokončani gimnaziji v Mariboru je študiral zgodovino in zemljepis na univerzi v Gradcu. V tem mestu je po diplomi nastopil prvo službo — postal je bibliotekar deželne knjižnice v Joanneumu. Po petih letih je prišel v knjižnico dunajske univerze in ostal v tej službi do leta 1907, ko je bil kot kustos knjižnice upokojen. Nato je živel na posestvu v Gornji Radgoni, v hiši, pred katero smo se zbrali, in tu 14. julija 1919 umrl.

V dunajski vseučiliški knjižnici je bil edini slovenski uradnik. Skrbel je za nabavo s področja slovenskih jezikov, pozneje je prevzel še referat za zgodovino in zemljepis. Od leta 1895 je bil vrhovni revizor vseh kataloških opravil. Bil je že zgodaj v presledkih večkrat zastopnik knjižničnega vodje, kasneje je dolga leta vodil knjižnico. Ves čas svojega službovanja je bil Simonič podpornik slovenskih študentov v Gradcu, na Dunaju in v Pragi.

Čeprav se je Simonič z vsem srcem predal bibliotekarskemu delu, mu njegova globoka ljubezen do slovenskega naroda ni dopuščala, da bi se v tem delu na tuji zemlji izčrpal in ničesar storil za svojo domovino. Že leta 1881 ga najdemo med sodelavci »Kresa« in naslednjega leta se je pojavil tudi v »Ljubljanskem zvonu«. V teh dveh revijah je priobčeval predvsem krajše članke s področja svojega univerzitetnega študija, v »Le-topisu Slovenske matice« pa je leta

1884 priobčil besedilo starih priseg ljubljanskega mesta. Za Šumanovo knjigo o Slovencih v zbirki »Die Völker Oesterreich-Ungarns«, ki je izšla leta 1881, je Simonič napisal obširno poglavje o slovenski književnosti, skupaj z Jakobom Meškom pa je leta 1888 napisal in založil knjigo »Dr. Gregor Jožef Plohel, imeniten humanist ali dobrotnik slovenski, njegova domačija in rod v Ivanjkovcih«. Simoničev prispevek v tej knjigi je podrobna, na starih listinah in drugem arhivskem gradivu sloneča rodoslovna študija, ki pa obenem podrobno opisuje tudi posestne in premoženjske razmere rodu.

Toda vse te razprave, poročila in članki so nastali bolj mimogrede, zakaj Simonič se ni sistematično ukvarjal ne z zgodovino ne z literarno zgodovino. Saj tega tudi zmogel ni. Že od konca svojih študij, torej od vstopa v knjižnico, je namreč ob svojem službenem delu sistematično in neutrudljivo zbiral gradivo za svoje življenjsko delo, za Slovensko bibliografijo. V njej je hotel v I. delu popisati vse knjige, časnike in časopise, ki so izšli v slovenščini od natisa prve Trubarjeve knjige do leta 1900 — torej v dobi 450 let. V II. letu pa bi prinesel »članke leposlovne in znanstvene vsebine«. Ta svoj načrt v uvodu k Slovenski bibliografiji utemeljuje s skromnimi besedami, češ: »za kulturno sliko našega naroda je važno, da se njegovo kulturno delovanje, kakor se zrcali v knjigah, zbrano izda, da postane poraben pripomoček znanstveniku in vsakemu ljubitelju knjige«.

V letih 1903—1905 je bil I. del Slovenske bibliografije, ki je prinesel popis knjig, dotiskan. S tem delom smo dobili Slovenci odlično, sodobno retrospektivno bibliografijo — prvo v slovenščini — ki je do danes, torej po 60 letih še nismo presegli. Simoničeva Slovenska

bibliografija je še vedno prepotrben priročnik slovenskega bibliotekarja in slehernega znanstvenega in strokovnega pisca. Zaradi te knjige je Simoničevo ime znano po širnem svetu. In reči moramo, da je šele današnja doba — doba neslutenege znanstvenega vzpona — Simoničevo Slovensko bibliografijo pravično in pravilno ocenila.

Pri tiskanju Simoničeve bibliografije je s korekturami in dodatki sodeloval dr. Janko Šlebinger, ki ga danes slavimo skupno s Simoničem. Slavimo ga skupaj ne le zaradi tega, ker je njegov rojak, sorodnik (zét), in ker je zadnja leta preživel v tej hiši in v njej tudi umrl. Šlebingerja je vezala na Simoniča še druga vez. Bil je Simoničev učenec v bibliografiji in nadaljevalec njegovega dela.

Janko Šlebinger se je rodil dne 19. oktobra 1876 na Ledineku pri Sv. Ani v severnem koncu Slovenskih goric. Po končani gimnaziji v Mariboru je študiral slovansko in germansko filologijo na Dunaju. Univerzitetne študije je zaključil leta 1903 z doktoratom. Tedaj se je ukvarjal z mislijo, da bi zaprosil za službeno mesto v tedanji Dvorni knjižnici na Dunaju, a se je premislil in sprejel službo gimnazijskega profesorja v domovini. Služil je kot profesor l. 1903—1906 v Ljubljani, 1906—1909 v Novem mestu, 1909—1925 spet v Ljubljani. Leta 1925 je bil prideljen Študijski knjižnici v Ljubljani. Leta 1927 je postal ravnatelj te ustanove, ki je dobila pozneje naziv Univerzitetna knjižnica; na čelu te ustanove, ki se danes imenuje Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, je stal 20 let, vse do leta 1946, ko je bil kot 70-letnik upokojen. Zadnja leta svojega življenja je preživel v Gornji Radgoni v tej hiši. Tu je dne 5. februarja 1951 umrl.

Čeprav je Šlebinger, kot je razvidno iz povedanega, dobil zunanje pogoje za uspešno knjižničarsko in bibliografsko delo šele leta 1925 z vstopom v knjižnico, je vendarle že celo četrto stoletje pred tem nosil na svojih ramah vso skrb za slovensko bibliografijo. Že kot gimnazijec je namreč ob ocenjevanju Glaserjeve Zgodovine slovenskega slovstva spoznal, da brez zanesljive bibliografije ni mogoče uspešno strokovno delo v nobeni stroki, posebno pa ne v literarni zgodovini. In kot študent na Dunaju je začel Šlebinger v tujem tisku objavljati specialne bibliografske preglede domoznanstvenih strok, z letom 1902 pa je prevzel skrb za tekočo letno slovensko nacionalno bibliografijo v publikacijah Slovenske matice. V te matične letne preglede je uvedel pomembno novost: opisom samostojnih publikacij, urejenim po strokovnih skupinah, je začel dodajati ocene iz časopisja in za opisi knjig uvrščati tudi popise leposlovnih prispevkov in strokovnih člankov iz časopisja in zbornikov. Ta kombinacija je bila za tisto dobo izredno koristna in smotrna.

Po istih vidikih kot letne preglede v Zbornikih Slovenske matice je Šlebinger uredil tudi nacionalno bibliografijo za leta 1907 do 1912, ki je izšla v posebni knjigi leta 1915. Po letu 1915 zaradi svetovne vojne pa tudi zaradi nerazumevanja vodilnih mož pri Slovenski matici takih letnih pregledov celotnega slovenskega tiska ni mogel več priobčevati; tudi v Jugoslaviji med obema vojnama je mogel popisati celotno knjižno produkcijo le za nekaj več kot eno leto (v Slovenskem tisku 1950, 1951).

Tudi načrta, da bi napisal retrospektivni pregled najvažnejših prispevkov v slovenskem periodičnem tisku do leta 1900, ni mogel uresničiti, čeprav se je leta 1906 po-

nudil Slovenski matici, da izdela II. del po Simoniču zasnovane Slovenske bibliografije in pripravi do jeseni l. 1907 50 pol rokopisa. Ponudba je bila sicer načelno sprejeta, a izvršitev leta 1908 odgodena na kasnejši čas.

Ker ni mogel uresničiti velikih načrtov, je Šlebinger iz dneva v dan, iz leta v leto opravljal številne manjše naloge. Priobčeval je temeljite strokovne in razne posebne bibliografske pregledne revije, zbornikov pa tudi samostojnih publikacijah — sam ali s sodelavci. Od teh moremo tu samo omeniti založniško bibliografijo Slovenske matice, dragoceni pregled slovenskega časopisja do leta 1936 in Bibliografijo slovenske kmetijske literature v letih 1919 do 1938, ki jo je pripravil skupno z Janezom Marentičem.

Šlebinger zaradi težkih razmer, v katerih je živel slovenska kultura v Avstriji in stari Jugoslaviji, ni mogel do kraja uresničiti tako rekoč nobenega svojega načrta; med njegovimi bibliografskimi pregledi, ki so raztreseni po najrazličnejših domačih in tujih publikacijah, je zato vrsta vrzeli; kljub temu pa je s svojim neutrudnim prizadevanjem postavil slovensko bibliografijo na trdno podlago: ustvaril ji je tradicijo. Po njegovi zaslugi je po osvoboditvi leta 1945 v slovenskem kulturnem življenju takoj našla pravo mesto in upoštevanje. Njegova je tudi zasluga, da je bil v okviru Narodne in univerzitetne knjižnice ustanovljen bibliografski oddelek in da je že po dveh letih svobode mogel začeti redno izhajati letni pregled slovenske knjižne produkcije.

Dejavnost dr. Janka Šlebingerja pa se ni omejevala samo na bibliografsko področje. Za naše revije je napisal dolgo vrsto pomembnih literarnozgodovinskih razprav, biografij, nekrologov, ocen in poročil.

Ljubljanskemu zvonu je bil v letih 1910—1916 skrben urednik. V zvezi z njegovim uredniškim delom naj omenim še vrsto izdaj slovenskih pisateljev in zlasti njegovo sodelovanje in sodelovanje pri Slovenskem biografskem leksikonu, za katerega je napisal nad 200 izčrpnih bio-bibliografij slovenskih tiskarjev, založnikov, učiteljev, profesorjev in drugih kulturnih delavcev, zlasti rojakov s slovenske Štajerske in iz Prekmurja.

Omeniti mi je še skrb, ki jo je Šlebinger posvečal Studijski knjižnici, sedanji Narodni in univerzitetni knjižnici. To ustanovo je uspešno vodil v težkih časih, ko zanj ni bilo kreditov, se udeleževal boja za novo zgradbo, jo selil v nove prostore, doživel leta 1944 katastrofo njene glavne čitalnice in dela njenih skladišč in po vojni dosegel njeno obnovo in reorganizacijo.

S svojim nesebičnim, požrtvovalnim in uspešnim delom sta si dr. Franc Simonič in dr. Janko Šlebinger priborila častno mesto v slovenski kulturni zgodovini.

Slava njunemu spominu!

Janez Logar

Biti bibliotekar, še posebno pa biti bibliograf, se pravi, opravljati delo ne zase, ampak za druge. Kar bibliograf zbira in zbere, ni delo z nekim dokončnim smislom, kakor je pesem ali roman, ki ju napiše pesnik ali pisatelj, ali kakor je razprava, ki jo napiše znanstvenik. Bibliografovo delo je pripravljeno delo: mnogim bo rabilo za osnovo — bibliograf, ki je to osnovo ustvaril, pa bo ostal skrit nekje v ozadju: nesebičen delavec, s čigar delom se okoriščajo drugi. Dva taka delavca sta bila dr. Franc Simonič in dr. Janko Šlebinger. Zato je prav, da se jih danes tu spominjamo.

Sicer brez spomina in spomenika tudi doslej nista bila. Življenje je pravično in delavcu, ki je vse življenje opravljal delo za druge, dá nepričakovano nagrado: njegovo ime uvrsti med najbolj živa imena, med imena, ki so postala pojem in jih vsak dan izgovarjamo. »Poglej v Simoniča!« pravimo. »Kaj pa pravi Šlebinger?« se zatekamo po pojasnila, kadar nam lastne modrosti zmanjka. Vsak, kdor ima

posla s slovensko knjigo, pozna Simoniča in Šlebingerja. In ne samo doma. Tudi po svetu, povsod, kjer se zanimajo za slovensko besedo in knjigo, je znan Simonič, znan Šlebinger. Njuni imeni spadata med tista imena, ki nas reprezentirajo.

Tudi s tega vidika smo jima dolžni zahvalo in je prav, da se jima je tudi tu, kjer sta živel in svoje življenje zaključila, postavilo v spomin vidno znamenje.

Janko Glazer

RESOLUCIJA ZBOROVANJA SLOVENSКИH KNJIŽNICARJEV MARIBOR 11.—13. X. 1963

Na strokovnem posvetovanju v Mariboru so slovenski knjižničarji obravnavali naslednje teme: domoznastvena tradicija in naloge pokrajinskih (študijskih) knjižnic; knjižnice in bibliografija; knjižnice in dokumentacija; propaganda v knjižnicah; delo z bravcem v ljudskih knjižnicah. Na občem zboru so poslušali poročila republiškega odbora in podružnice o delu v zadnjem poslovnem razdobju. Poleg tega so se spomnili 70-letnice upokojenega ravnatelja Janka Glazerja in v Gornji Radgoni odkrili spominsko ploščo pomembnima bibliotekarjema in pionirjema slovenske bibliografije Francu Simoniču in Janku Šlebingerju. Zborovavci so počastili spomin žrtev v Skopju in se še posebej spomnili ob katastrofi prizadetih bibliotečnih delavcev. Izrazili so pripravljenost, da po svojih močeh pomagajo bratskemu društvu Makedonije.

V referatih, razpravah o referatih in v poročilih so se izoblikovali predvsem naslednji sklepi in priporočila, ki naj bodo poleg še neizvršenih sklepov in naročil prejšnjih zborovanj smernice za razvoj knjižničarstva v socialistični republiki Sloveniji.

1. Družbeno upravljanje in samoupravljanje se je v knjižnicah različno razvijalo. V nekaterih knjižnicah se je spremenilo v formalen ukrep, v drugih pa knjižnični sveti in upravní odbori prevzemajo vedno širše dolžnosti in pravice. Nova delitev dohodka daje samoupravljanju perspektive, ki bodo zelo pomembne za nadaljnje širjenje knjižnic in s tem intenzivnejše vključevanje v družbeni proces razvoja naše skupnosti. Knjižnice naj čimprej izdelajo svoje statute, ki naj smiselno uveljavijo določila nove ustave glede notranjih odnosov ter odnosov med delovno organizacijo in družbo. Društvo bibliotekarjev Slovenije naj osnuje komisijo, ki bo zbirala gradivo in osnutke ter z upoštevanjem dosedanjih izkušenj pomagala podružnicam in knjižnicam pri sestavljanju statotov in uveljavljanju zahtev, naj bo knjižničarstvo zaradi svoje pomembne družbene vloge primerno upoštevano tudi v statutih občinskih in okrajnih skupščin.

2. Iz poročil in razprave je bilo razvidno, da zakonska določila o imenovanju občinskih matičnih knjižnic izvaja le malo občinskih skupščin; kljub pomanjkanju ka-